

Uvodnik u temu

(Introduction to the title - Urban determinants of youth health)

Ivan Pristaš

Urbane odrednice zdravlja mladih tema je koja me oduvijek fascinirala svojom dinamičnom ovisnošću o urbanim trendovima koji se iznova mijenjaju sa svakim naraštajem školske djece i studenata, kao i nastankom novih kvartova u gradovima, promjenom izgleda i funkcionalnosti starih te čestom promjenom mjesta i zona okupljanja i društvenih sadržaja.

Urbani se trendovi redovito pokreću najprije u populaciji adolescentske dobi u kojoj se najviše energije i vremena posvećuje samoizgrađivanju, dokazivanju i afirmaciji individualnosti. Tako je razumljivo da je upravo ova dobnja populacija na prvoj liniji informacija o najnovijim svjetskim trendova, ponajviše kroz elektronsku i fizičku zajednicu i susjedstvo.

Međutim, sociološke znanosti uvijek su u određenom zaostatku s praćenjem urbanih trendova i njihovih prisutnih i potencijalnih utjecaja na društvene fenomene. Naročito je u socijalnoj medicini / javnom zdravstvu svih zemalja, a pogotovo tranzicijskih zemelja, izražen nedostatak razumijevanja utjecaja tih trendova na zdravlje mlade populacije i na njene bihevioralne obrasce koji već odavno dokazano imaju zdravstvene učinke u kasnijoj životnoj dobi.

Subkulture su skupine danas u velikim hrvatskim gradovima, kao posljedica dostupnosti informacija, u savršenom vremenskom skladu sa svjetskom scenom. Brojnije su nego ikad i može se očekivati stalni porast njihovog broja s nepredvidljivim razvojem događaja i migracija njihovih pripadnika unutar i među skupina. Pojedine skupine već imaju očit utjecaj na bihevioralne obrasce njihovih pripadnika, različito zastupljenih kako rizičnih (pušenje, alkohol, psihostimulansi, rizično spolno ponašanje itd.), tako i protektivnih (trezvenjaštvo, tjelesna aktivnost, zdrava prehrana, monogamija itd.). Međutim, u mnogim mlađim subkulturnim skupinama obrasci su još uvijek skriveni, a o intervencijskim mogućnostima se ne može još ni teoretizirati.

Približavanje ovoj kao i svakoj drugoj javnozdravstvenoj temi, moguće je jedino kroz intersektoralni pristup i suradnju s predstavnicima populacije u interesu. Stoga sam pokušao u ovom broju časopisa privući sociologe, pravnike i studente koji imaju praktično i teoretsko iskustvo s ovom temom. Također sam, sa zasad djelomičnim uspjehom, privukao i pripadnike različitih subkulturnih skupina koji su za potrebe ovog broja u premijernoj ulozi "savi-ja"* autorski sudjelovali u ciljanim istraživanjima i njihovoj objavi. Također su i autori iz Zagrebačke županije koja se predstavila u ovom broju obogatili temu urbanih odrednica svojim vrijednim istraživanjima. U slijedećim brojevima očekujem dodatni odaziv svih zainteresiranih, kao i autorsku podršku stručnjaka javnog zdravstva iz zavoda za javno zdravstvo, iz sveučilišta i ministarstava.

Tema je pokrenuta kao rezultat mojeg dugogodišnjeg nezadovoljstva njenom slabom zastupljenošću u javnozdravstvenoj literaturi, kao i trenutačnom inspiracijom da svojim kolegama u struci približim susjedstvo u kojem živimo. Zahvaljujem svima koji su se odazvali ili će se odazvati na zaokruživanje teme. Ne želim nikoga posebno izdvajati, jer svi su dobrovoljno uložili srazmjerno jednako veliki i dragocjen trud.

* američki znanstvenopopularni naziv za osobe koje se često koriste kao poveznica teško dostupnih populacija s institucijama, obično pripadnici tih populacija